

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum obseruantia sit potior virtus, quàm pietas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Quæstio. con-
stituta secunda ar-
t. an. 6.

stitia vero legalis se extendit ad
actus omnium virtutum, vt su-
pra dictum est. *

ARTICVLVS II.

Vtrum ad obseruantiam pertineat ex-
hibere cultum & honorē his, qui
sunt in dignitate constituti.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Vt, q̄ ad obseruantiam
non pertineat exhibere cultum,
& honorē his, qui sunt in digni-
tate constituti. Quia ut Aug. di-
cit in 10. de ciui. Dei, colere di-
cuntur illas personas, quas i quo-
dā honore habemus: & sic idem
esse v̄ cultus, & honor. inconue-
nienter ergo determinatur, q̄
obseruātia exhibet in dignitate
constitutis cultū, & honorem.
¶ 2 Præ. Ad institūā pertinet red-
dere debitum, vnde & ad obser-
uantia, quæ ponitur iustitia pars
prinē: sed cultū, & honorē non
debemus oīb. in dignitate cōsti-
tutis, sed solū his, qui super nos
plationē hēnt. ergo inconueni-
enter determinatur, q̄ eis obseruā-
tia exhibet cultum, & honorē.
¶ 3 Præ. Superiorib. n̄is in di-
gnitate constitutis non solū de-
bemus honorē, sed et timorem;

& aliquā munerū largitionē, s̄m illud ad Rom. 13.
Reddite oībus debita, cui tributum, tributum: cui
uestigal, uestigal: cui timorem, timorem: cui hono-
rem, honorem. Debemus et eis reuerentiā, & subie-
ctionē, s̄m illud Heb. 13. Obedite præpositis vestris,
& subiacete eis. non ergo cōuenienter determinatur,
q̄ obseruantia exhibet cultum, & honorem.

SED CONTRA est, quod Tullius * dicit, q̄ obser-
uantia est, per quam homines aliqua dignitate an-
tecedentes, quodam cultū, & honore dignantur.

RESPON. Dicendū, q̄ ad eos qui sunt in digni-
tate constituti, pertinet gubernare subditos. Gubernare
autē est mouere aliquos in debitū finem, sicut
nauta gubernat nauem ducendo eā ad portū: om-
ne autē mouens hēt excellētiā quandā, & virtutem
supra id, qd mouetur. Vnde oportet, q̄ i eo qui est
in dignitate cōstitutus, primō considerēt excellen-
tia status cū quadā prāte in subditos: secūdo, ipsū
gubernationis officium. Rōne igitur excellētia de-
betur ei honor, qui est quadā recognitio excellen-
tia alicuius. Rōne autem officij gubernationis de-
betur ei cultus, qui in quodam obsequio consistit,
dum scilicet aliquis eorum obedit imperio, & vi-
cem beneficijs eorum pro suo modo rependit.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ in cultū nō solū in-
telligit honor, sed et quæcunque alia, q̄ pertinent ad
decentes actus, quibus homo ad alium ordinatur.

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ sicut supra dictū est, *
duplex est debitū. Vnū quidē legale, ad qd reddē-
dum homo lege cōpellitur: & sic dēt homo hono-
rē, & cultū his, qui sunt in dignitate constituti, pla-
tionem super ipsū habentes. Aliud autē est dēbitū
morale, qd ex quadā honestate debetur: & hoc mo-
do debemus cultum, & honorē his, qui sunt in di-
gnitate constituti, etiam si non simus eis subiecti.

AD TERTIVM dicendū, q̄ excedētes
sunt in dignitate constituti, debent
sublimioris gradus: timor autē
habent ad coercendum. Officijs
nis ipsorum debetur obedientia, per
mouentur ad imperium prædicentem,
quæ sunt quadam stipendia laborum.

ARTICVLVS III.

Vtrum obseruantia sit potior virtus

AD TERTIVM sic proceditur. Vt
sit potior virtus, q̄ pietas. Præ-
tius per obseruantiam exhibetur, cō-
trē, q̄ pietate colitur, sicut uniuersalis
ad particularem: nam familia quæ
pars ciuitatis q̄ gubernatur a principis
lis virtus potior est, & magis ei im-
ergo obseruantia est potior virtus.
¶ 2 Præ. Illi qui sunt in dignitate
gerant boni cōis: consanguineis
bonum priuati, quod est pp bonum
nendum, unde laudabiliter aliqui pro-
riculis mortis seipso exponunt. ergo
per quam exhibetur cultus his, qui
te constitutus, est potior virtus, quam
habet cultum personis sanguine in-
¶ 3 Præ. Honor, & reuerentia
virtuosus est. Deū sed virtuosus
& reuerentia per obseruantia virtuosus
est. * ergo obseruantia est præcipua
¶ 4 Præ. Contra est, q̄ præcepta legis
bus uirtutum: immediate autem pro-
gionis, quæ pertinent ad primam
tur præceptum de honoratione. Præ-
perinet ad pietatem. ergo pietas
tur religionem ordine dignitatis.

RESPON. Dicendū, q̄ personam in
stitus, pot aliquid exhiberi dupli-
do, in ordine ad bonum cōe, puta, qui
feruit in administratione respōdē
tinet ad obseruātiā, sed ad pietatem
exhibet non solum patri, sed etiam
modo, exhibetur aliquid personis in
stitus pertinens specialiter ad pietatem
uitilitatem, & gloriam, & hoc per
obseruantiam secundum quod a pietate
tur. Et ideo comparatio obseruantie
cesse est, q̄ attendatur secundum
dines diuersarum personarum ad
vtraque virtus. Manifestum est autem
parentum, & eorum qui sunt nobis
iuncti, substantialius nobis contem-
personæ quæ sunt in dignitate
ad substantiam pertinet generatio, ad
ius principium est pater, quia
tio, cuius principium sunt illi, qui
stituuntur. Et secundum hoc patet
præminet, in quantum cultum
magis coniunctis. quibus magis
paratur ad patrem, sicut uniuersalem
cularem, quantum ad hoc, q̄ patet
non autem quantum ad hoc, q̄ patet
generationis. Sic enim comparatur
tutus diuina, quæ est omnium præ-
¶ 5 Præ. Contra est, q̄ ex

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ ex
in dignitate constituta ordinatur ad

Lib. 10. c. 1.
in medio to
mo. 5.

Lib. 2. de in-
ueniōe in
fol. 4. ante
sp. 1371.

Q. 80. per to-
tū.

ne, non pertinet earum cultus ad obseruantia, sed ad pietatem, vt dictum est.

Ad tertium dicendum, quod exhibitio honoris, vel cultus non solum est proportionanda personae cui exhibetur secundum se considerata, sed et secundum quod ad exhibentes comparatur. Quia ergo virtuosus secundum se consideratus, sint magis digni honore, quam persona parentum: tamen filii magis obligantur propter beneficia suscepta ab ipsis parentibus, & coniunctionem naturalem, ad exhibendum cultum & honorem parentibus, quam extraneis virtuosis.

Super Quaestio. conseruaturis Articulu primu.

QVAESTIO CIII. B

De Dulia, in quatuor articulos diuisa.

DE INDE considerandum est de partibus obseruantiae. Et primo de dulia, quae exhibet honorem, & caetera ad hoc pertinentia, personis superioribus. Secundo, de obedientia, per quam earum obediunt imperio.

Circa primum quaruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum honor sit aliquid spirituale, uel corporale.

¶ Secundo, Vtrum honor debeatur solis superioribus.

¶ Tertio, Vtrum dulia, cuius est exhibere honorem & cultum superioribus, sit specialis uirtus à latria distincta.

¶ Quarto, Vtrum per species distinguatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum honor importet aliquid corporale.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod honor non importet aliquid corporale. Honor enim est exhibitio reuerentiae in testimonium uirtutis, ut potest accipi a Philosopho in 1. Ethic. sed exhibitio reuerentiae est aliquid spirituale: reuerenti. n. est actus timoris, ut supra habitum est. Ergo honor est aliquid spirituale.

¶ 2. Prat. Secundum Philosophum in 4. Ethic. Honor est praemium uirtutis: uirtutis autem, quae principaliter in spiritualibus consistit, praemium non est aliquid corporale, cum praemium sit potius merito, ergo honor non consistit in corporalibus.

¶ 3. Prat. Honor a laude distinguitur, & est a gloria: sed laus, & gloria in exterioribus consistunt. Ergo honor consistit in interioribus spiritualibus.

SED CONTRA est, quod Hiero. exponens illud 1. ad Timot. 5. Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur &c. dicit. Honor in praesentiarum vel pro elemosyna, uel munere accipitur: utrumque autem horum ad corporalia pertinet. Ergo honor in corporalibus consistit.

RESPOND. Dicendum, quod honor testimonium quaedam importat de excellentia alicuius: unde homines uolunt honorari, testimonium suae excellentiae quaerunt, ut per Philosophum patet in 8. Ethic. Testimo-

num autem redditur, vel coram Deo, vel coram hominibus. Coram Deo quidem, qui inspector est cordium, testimonium conscientiae sufficit: & ideo honor, quoad Deum, potest consistere in solo interiori motu cordis, dum aliquis recogitat, uel Dei excellentiam, uel et alterius hominis coram Deo. Sed quoad homines, aliquis non potest testimonium ferre, nisi per aliqua signa exteriora, uel uerborum, puta, cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicuius: uel factis, sicut inclinationibus, obuiationibus, & alijs huiusmodi: uel etiam exterioribus rebus, puta, in munerum oblatione, aut imaginum institutione, uel alijs huiusmodi: & secundum hoc honor in signis exterioribus, & corporalibus consistit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod reuerentia non est idem quod honor: sed ex una parte est primum motuum ad honorandum, in quantum. s. aliquis ex reuerentia, quam habet ad aliquem, eum honorat. Ex alia uero parte est honoris finis, in quantum. s. aliquis ad hoc honoratur, ut in reuerentia habeatur ab alijs.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Philosophus ibidem dicit. Honor non est sufficiens uirtutis praemium. Sed nihil potest esse in humanis rebus, & corporalibus maius honore, in quantum. s. ipse corporales res sunt signa demonstratiua excellentis uirtutis. Est autem debitum bono, & pulchro ut manifestetur, secundum illud Matth. 5. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. & pro tanto praemium uirtutis dicitur honor.

AD TERTIUM dicendum, quod laus distinguitur ab honore dupliciter. Vno modo, quia laus consistit in solis signis uerborum: honor autem in quibuscumque exterioribus signis: & secundum hoc laus in honore includitur. Alio modo, quia per exhibitionem honoris, testimonium reddimus de excellentia bonitatis alicuius absolute: sed per laudem testificamur de bonitate alicuius in ordine ad finem, sicut laudamus bene operantem propter finem. Honor autem est et optimorum, quae non ordinatur ad finem, sed iam sunt in fine, ut patet per Philosophum in 1. Ethic. Gloria autem est effectus honoris, & laudis: quia ex hoc quod testificamur de bonitate alicuius clarescit bonitas eius in notitia plurimorum, & hoc importat nomen gloriae. Nam gloria dicitur quasi clara. Unde ad Rom. dicit quaedam gloria Ambr. quod gloria est clara cum laude notitia.

ARTICVLVS II.

Vtrum honor proprie debeatur superioribus.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod honor non proprie debeatur superioribus. Angelus enim est superior quolibet homine uiatore, secundum illud Matth. 11. Qui minor est in regno caelorum, maior est Io. Bapt. sed angelus prohibuit Ioannem uolentem se honorare, ut patet Apoc. 19. ergo honor non debetur superioribus.

¶ 2. Prat. Honor debetur alicui in testimonium uirtutis, ut dictum est. sed quandoque contingit, quod superiores non sunt uirtuosi. ergo eis non debetur honor: sicut nec demonibus, qui tamen superiores nobis sunt ordine naturae.

¶ 3. Prat. Apostolus dicit ad Rom. 12. Honore inuicem praecipietes. & 1. Pet. 2. Omnes honorate: sed hoc non esset seruandum, si solis superioribus honor deberetur. ergo honor non debet proprie superioribus.

¶ 4. Prat. Tobias 1. dicit, quod Tobias habebat decem talenta ex his, quibus erat honoratus a rege. Legitur

Li. 4. c. 7. an te medium to. 5. D. 710.

Lib. 1. ca. 5. tomo. 5.

Id hinc August. in lib. 83. q. 81. circa finem tomo. 4.

Ad Heb. 13. lcc. 3. prin.

Ar. prec. & q. 63. art. 3.